

El Workcenter a Barcelona.

Un teatre possible

Anna Caixach

¿El teatre pot ser alguna altra cosa? ¿Què som capaços de percebre quan assistim a un espectacle de teatre? ¿A què ens convida el que veiem? ¿A quina part de nosaltres crida el que veiem? ¿Com arribem a la cita? ¿Com en sortim? ¿Com ens afecta el que veiem?

Aquestes són preguntes que ens podem fer quan assistim a un esdeveniment que no és un esdeveniment qualsevol. Quan el teatre és alguna altra cosa. En aquest tipus d'esdeveniment el que passa, passa realment i per tant en rebem l'efecte.

Cadascun de nosaltres arriba a la cita amb la seva motxilla personal, la seva història, i cadascun de nosaltres rep de manera diferent el que succeeix. Malgrat això, el treball d'aquells que anomenem *actants* més que *actors*, perquè *fan* més que *representen*, ens ofereix la possibilitat d'una veritable vivència.

Aquell vespre de setembre plovia i després de passar més d'una hora sota aquella pluja persistent i tan meravellósament acompanyada de llamps i trons, per rebre els convidats a la presentació d'*I Am America* al Polvorí de Montjuïc, vaig acabar xopa, de cap a peus. Calia estar atents, sortir a rebre aquells individus que arribaven, molts d'ells, desorientats, sense saber ben bé on anaven, ni què anaven a veure. Havien estat citats en aquell paratge desconegut, en aquella casa de pedra, antiga —espai de treball de la companyia Teatro de los Sentidos que tot just s'havia començat a obrir al públic—, envoltada d'arbres i llums que encertadament anunciaven una celebració, al vessant menys popular de la muntanya de Montjuïc.

El procés de preparació de l'espai del Polvorí per part dels membres de l'Open Program del Workcenter of Jerzy Grotowski and Thomas Richards havia estat consciencios. Un procés sense pressa però continu, donant el temps necessari a tots els detalls que calia tenir en compte. Amb temps per a cada una de les fases, des de la preparació del terra, polint-lo de restes d'activitats passades —que després brillaria per ell mateix com tot el que allí s'esdevindria— fins als últims detalls necessaris perquè poguéssim tenir lloc l'acció. Un procés que anava transformant, a poc a poc, les parets de l'antic magatzem de pólvora en un espai acollidor, en el sentit de sentir-s'hi acollit. I així es va anar delimitant l'espai de l'acció que incloïa també l'espai dels convidats. Dos espais que en formaven un de sol, on tindrien lloc les accions i les transformacions, tant dels actants com dels convidats. Il·l·les d'espectadors, individus que arribaven essent il·l·les per convertir-se en una mena de comunitat.

Quan finalment tots els assistents havien arribat i havien estat acompanyats, un per un, a ocupar aquells llocs que havien estat preparats expressament per a ells, vaig entrar-hi jo també, assegurant-me que no quedava ningú fora, sota aquella pluja que màgicament oblidaria en el mateix moment d'entrar a la sala. L'espai era sorprenentment càlid, tothom estava assegut i em vaig sentir com si tots m'esperessin, tranquil·lament, sense pressa. Era el moment just d'arribar, de trobar-me amb tots aquells amb qui una estona abans havíem intercanviat algunes paraules. També era el moment de retrobar-me amb els meus col·legues de l'Open Program.

Aquell edifici ens protegia de la tempesta i ens reunia per viure alguna cosa junts. La meva roba regalimava i ràpidament alguns dels membres del grup em van oferir roba seca. La vaig acceptar com un nen que es deixa vestir per la mare per a una ocasió especial. Era realment agradable portar aquella roba, seca i calenta. Em sentia veritablement contenta. Aquell espai m'acollia i jo em deixava preparar per a l'esdeveniment. Em deixava portar. Vaig seure a terra i em vaig sentir neta, alliberada dels meus hàbits —tant dels pensaments relacionats amb les tasques quotidianes com de la disfressa diària. L'aigua s'havia emportat tot allò que ara no era necessari. Aquella roba no era la que jo havia triat en l'ordre impertorbable del meu armari per amagar-m'hi al darrere, no em pertanyia, ja no era més la meva disfressa. Havia aparegut i l'havia acceptada. Era simplement roba seca, necessària. Aquesta era una sensació nova. I així, amb aquesta lleugeresa, em vaig veure asseguda enmig d'aquell grup de persones. Oberts a viure alguna cosa junts.

La mirada de molts dels meus companys en aquesta aventura em semblava curiosa i receptiva. Després vaig saber que també hi havia alguna mirada secreta d'algun membre del Teatro de los Sentidos, que no podent treballar en el bar de fora a causa de la pluja, havia preferit assistir a aquella reunió poc comuna des d'un altell oportunament cobert per cortines negres que donava a la mateixa sala. Per altra banda, darrere de les nostres mirades també s'amagaven molts secrets.

Allà, aquella nit, lluny de qualsevol cosa que em lligués a la meva història personal, no era ningú... , pertanyia a alguna cosa que ens abraçava, alguna cosa vasta que ens acollia un a un, com a éssers individuals, en el seu si. La presència de cada un de nosaltres era essencial; de no ser-hi aquella trobada hagués estat diferent, ja que tots hi érem convidats i tots n'érem partícips. Em perdia

en una onada que m'omplia, en tots els sentits. Deixava d'existir per existir veritablement. La pluja d'un vespre de setembre ens va netejar de tots els nostres pesats hàbits i ens va permetre veure de nou, ser de nou, estar de nou. Els cants ens travessaven sense trobar resistència, ens feien somriure, ens sorprenien, ploraves i no sabies ben bé per què. «HAPPINESS EXISTS I FEEL IT», deia Allen Ginsberg. Paraules, cants, accions recobraven la vida en un espai que ens acollia com els fills que retornen després d'un llarg viatge. Deixem anar l'equipatge i ens retrobem. «SPIRIT SPIRIT DANCE DANCE SPIRIT SPIRIT DANCE!» Aquestes paraules de Ginsberg adquirien un significat diferent aquella nit, alguna cosa dins meu ballava amb el ritme d'aquells sons captivadors.

Després les petites tertúlies, els secrets finalment confiats a confidents que apareixen i desapareixen. Marxem renovats. Deixem aquell espai que sempre serà allà, unes parets que no oblidaran que allà ha passat alguna cosa. La trobada és com un cabdell que després es desfila en molts fils, alguns es mantindran lligats al cabdell, altres no, altres s'encreuaran i ens portaran lluny, altres potser no s'encreuran entre ells mai més. Però com les parets que ens havien acollit, nosaltres tampoc no oblidariem el que vam viure aquella nit.

El Polvorí, un espai viu, unes parets impregnades de vides passades, de vivències potents i potser al límit, han permès que en el seu interior aparegués una vida que és possible. Unes parets que parlen, que han acollit tantes històries que ara s'esvaeixen per convertir-se en una de sola: la trobada, l'ara i aquí. Una vida que torna a estar viva, que s'escapa entre les esquerdes d'una vida que ja no és vida, que ens encaixona en compartiments ben definits i classificats. Un espai que s'obre en les nostres vides tancades.

Quan fa pocs dies vaig anar al teatre, vaig recordar l'experiència viscuda amb l'Open Program. Ja només la frase «anar al teatre» fa anys que em crea com una mena de reacció al·lèrgica. En contrast amb aquell espai acollidor on podia passar qualsevol cosa, on tot era possible, el TEATRE s'ha convertit en un espai esterilitzat que ha mort totes les possibilitats per a alguna cosa real, viva. Totes aquelles butaquetes, tan correctes, fileres interminables que no s'omplen gairebé mai, preparades per gaudir de l'espectacle, on et sents comprimit, ficat en un sac amb els teus companys de cel·la, on deixes d'existir per convertir-te en una massa amorfa; on els teus desigs desapareixen, també les teves necessitats i els teus dubtes. Entres en una mena d'endormiscament. I aquell escenari asèptic, tan privat de vida. Les parets, el terra, fins i tot el vestíbul, són ficticis, no posseeixen una vida real com la que se sentia al Polvorí. Espais que conviden a la mentida, a l'aparença, a la reproducció dels codis establerts, acceptats per la societat. L'espai d'aquest teatre ens situa fora de l'acció, en un lloc confortable prou allunyats per no sentir-nos-hi involucrats, on no correm el risc de ser tocats, destorbats. Des d'on podem observar còmodament, distanciat, sense córrer cap risc, on no ens passarà res. I aquest és el problema: no passa res. És realment el millor lloc per adormir-se. La temperatura idònia, una mena de remor de fons i ningú no et molesta... D'aquesta manera no és possible compartir res amb els actors, ni tampoc amb aquells que estan al teu costat, en la zona «fora de perill». No reps res de ningú, aquella protecció excessiva ens ha mort a tots i ha mort qualsevol possibilitat de trobada, d'intercanvi, de sentir-se viu. Ens trobem abandonats, no pertanyem enlloc, no formem part de res.

Veig els actors del teatre i em semblen disfressats, és obvi que aquella roba és una disfressa, és alguna cosa

imposada, que cobreix, que tapa, que mata. Tants efectes de llum han acabat amb la llum natural de l'actor, amb la llum pròpia que emana de qualsevol ésser humà que està viu. És la decadència del gran teatre de la representació.

¿Què està viu en el teatre? ¿Com pot tornar a estar viu el teatre avui? ¿Què necessitem? ¿Què volem? No sé si això es pot continuar anomenant *teatre*.

Aquest petit volum aplega mirades curioses i reflexions acurades sobre el treball actual del Workcenter of Jerzy Grotowski and Thomas Richards. Avui al Workcenter hi ha dos equips actius, el Focused Research Team in Art as Vehicle, sota la direcció de Thomas Richards, i l'Open Program, dirigit per Mario Biagini. El treball d'aquests dos grups ha estat presentat per primera vegada a Barcelona durant els mesos d'abril i setembre de 2010, formant part del GRA a GRA 2010.

Les paraules i imatges que trobareu a continuació són traces d'alguns moments que formen part d'una realitat viscuda. Formen part d'un camí que no comença ni acaba aquí. Moltes preguntes ens han acompanyat en aquesta aventura, unes han trobat resposta, altres se n'han quedat sense però n'han deixat aparèixer de noves que ens permeten seguir caminant. Deixem preguntes enrere que potser altres respondran però ja trepitgem altres terres.

Aquest petit recull és simplement un company de viatge que pot ajudar a recordar què ha passat i també que hi ha la possibilitat per a alguna cosa més. Ens proposa una parada en el camí per escoltar. Un bon moment per preguntar-se: ¿una vida diferent és possible?

Aquest era el gra que volíem plantar.